

Duncker vid Hörnefors. Han skulle naturligtvis söka dem, som betvivlat hans mod, bland de bästa i lägret; väl också möjligt, att desse sjelfve dertill gifvit någon anledning.

Författaren, Burman, ofta med beröm omtalad af Montgommery, stannade efter kriget i Sverige och avancerade före sin död (1824) till Major. Något godt har han i sitt slutord icke att säga om de Finska officerarenas behandling i Sverige efter krigets slut. Han menar också, att avancementet vid Finska hären före krigets utbrott var trögt, emedan allt högre befäl tillskickades den från Sverige.

10

NATURKUNNIGHET FÖR SKOLOR OCH FAMILJEN. AF D:R GOTTHILF HEINR. v. SCHUBERT – I ÖFVERSÄTTNING AF G. A. A. OCH J. O. J. R. I. STJERNKUNSKAP. ÅBO 1858.

Äfven Svenska litteraturen har flera populära framställningar af detta slag dels i öfversättning, dels i bearbetning, dels i original. Det torde vara svårt att afgöra öfver den ena eller andras företräde. Innehållet är med föga afvikelse för ett mer eller mindre i allo detsamma. Framställningen åter beror af den krets, för hvilken den är ämnad. Den bästa för skolan i allmänhet torde vara Berlins läsebok. Att Fruntimmersskolan kan behöfva den litet utförligare, må vara. Dock synes den här anmälda hota att blifva alltför omfattande. För begagnandet i familjen har den en väsentlig brist – saknaden af kartor och plancher. I skolan kan man förskaffa sig dessa från annat håll. I familjen är det icke lika lätt. Oss synes det derföre oundgängligen nödvändigt, att förläggaren, låter sådana medfölja, om han vill förskaffa arbetet en större publik. Det torde väl också kunna anlitas i Fruntimmersskolan med urval nemligen af det nödvändigaste af dess innehåll.

20

Författaren är den berömda, gamla Schubert, författaren till »Drömmarnes symbolik», »Urverlden och fixstjernorna» m. m. Framställningen är således en lika insigtsfull som snillrik mans verk. Öfversättningen är också, såvidt vi funnit, med omsorg gjord och ledig. Tryckfel hafva i detta häfte insmugit sig, men utgifvaren lofvar, att framdeles hafva bättre omsorg.

De följande delarne af arbetet omfatta fysik, kemi, geologi. Vi äro öfvertygade, att öfversättningen skall finna talrika läsare – men afbildningar höra nödvändigt dertill. Ref. har icke sett originalet. Men skulle fysiken innehålla för litet af, hvad man kallar »jordens fysik», vore det väl betänkt att fylla bristen från annat håll och – ännu engång – foga fysikaliska kartor dertill. Sådana kunna icke blifva alltför dyra. Det vore i dem icke fråga om vetenskaplig noggrannhet och fullständighet. Endast det nödvändiga, hvarförutan en naturbeskrifning hvarken intresserar eller förstås, är för ändamålet behöfligt.

30

J. V. S.

55 AD NOTAM.

50 *Litteraturblad n:o 11, november 1858*

Bladets läsare känna, att vi icke gifvit minsta anledning till det grofva anfall, hvarmed Herr baron R. Wrede (R. W.) i Finl. Allm. Tidning hemsökt oss. Vi hafva om inrättandet af ett institut för skogsskötsel i landet icke fällt något omdöme. Vi hafva icke heller yttrat något

tvifvel, att icke skogsskötseln likasom allt jordbruk bör byggas på vetenskapliga grunder, och att den derföre bör ordnas och ledas af vetenskapligt bildade män. Vi hafva så mycket mindre kunnat tänka något sådant, som det skulle strida mot sundt förnuft. Också anse vi det för tidsenligt och nyttigt, att skogsskötsel i landet för kronans räkning bedrifves; och undertecknad har redan för tie år tillbaka sökt att i en nog utförlig, i detta blad offentliggjord artikel bevisa nödvändigheten af, att så må ske.

I förbigående och med anledning deraf, att befattningar i den omtalade, kommande stora forststaten blifvit en lockande utsigt för ungdomen vid universitetet, yttrade vi i N:o 5 d. å., att det vore önskligt, att icke något »öfverlopp» af vetenskapligt bildade unga män måtte kasta sig in på denna bana, emedan enligt vår öfvertygelse skogsskötseln i Finland icke kan bereda något alltför stort antal nödig utkomst. Denna öfvertygelse må nu vara grundad eller icke; något brott kan det icke vara att yttra den.

Emellertid uppträdde Herr baron Wrede med en artikel deremot i Finl. Allm. Tidning. Icke nöjd med att debitera oss för »enfald» och afmåla undertecknad såsom en *quidam*, den der på, för Herr baron obegripliga vägar tillskansat sig ett visst oförtjent anseende, tillgrep baronen såsom ett än verksamare medel moralisk smutskastning och förklarade vårt yttrande för »samvetslöst», d. ä. mot bättre öfvertygelse afgifvet. Och då vi dertill svarade, hvad vi ofvan upprepat, att vi icke bestridt eller bestrida nödvändigheten af vetenskaplig bildning hos dem, som ordna och leda skogsskötseln, ehuru i vår tanke de, som hafva utförandet, kunna med full nytta vara blott vid en praktisk skola eller ett institut bildade inspektorer, förklarar han oss i en ny artikel hafva förnekat eller förvändt våra påståenden, med ett ord fortfar att för allmänheten utmåla vår immoralitet och samvetslöshet.

Vi vilja antaga, att baronen missförstått, hvad vi yttrat. Men huru han än tydt våra ord, denna fortfarande, låga sträfvan att svärta bevisar dock, hvars andas barn han är. Detta blads läsare hafva lätt att öfvertyga sig om det sanningslösa i Herr baronens föregifvanden; och vi hoppas också, att vårt blad aldrig burit vittne om oredliga afsigter hos dess redaktion. För Allmänna Tidningens publik kvarstår skildringen till all dess verkan, och Herr baron Wrede kan alltså af den hafva all den tillfredsställelse, han sökt. Vi kunna blott i detta blad inregistrera Herr baronen bland dem, som lagt sig vinn om att plundra oss på heder och ära. Han står visst icke ensam; men sällskapet är icke afundsvärdt.

Vi böra tillägga, att Hr R. W. rättat vår uppgift i N:o 9 angående forststatens i Preussen aflöning. Hans anförenden visa för en personal af ungefär 3 000 ett medium af 300 Th. pr år. Vi äro för tillfället ur stånd att verificera vår uppgift, som, om vi icke missminna oss, var hemtad ur Augsb. Allg. Zeitung för i år, ur en artikel angående väckt förslag till förhöjning af aflöningen. Vi måste dock, med afseende på den källa, Hr R. W. anfört, anse vår uppgift för oriktig, antingen då misstaget är vårt eller ifrågavarande tidnings.

Till Hr Collan, som i H:fors Tidningar fortsatt sina berigtiganden angående undervisningen i fruntimmersskolan i Helsingfors, få vi adressera följande:

Skulle Hr C. enkelt sagt: det felaktiga i fruntimmersskolornas inrättning och undervisningssystem hafva lärarene i Helsingfors fruntimmersskola sökt afhjelpa, så vidt bristen på läroböcker tillåter, genom att förfara så och så; hade han dertill lagt den upplysning: att

bibelläsning är i Skolordningen föreskrifven, ehuru det af Litteraturbladet blifvit förbisedt; Hr C. antyder väl ännu ett misstag, att »Svenska språktimmarne» skulle vara flera, än vi uppgifvit. Skolordningen vet blott af två på 2:dra klassen. då hade vi icke haft något att mot hans beteende anmärka.

Att en lärares förfarande i en skola, t. ex. lärarens i historie och geografi i skolan i Helsingfors, icke är principen eller inrättningen eller systemet, detta hade Hr C. kunnat inse – lika lätt som professor »Brillenæs» och hans vän »Brunngästen» insett, att pratet derom icke är en strid om »åsigter». Eller antaget, att sagde lärares undervisning är ett *non plus ultra*; menar Hr C., att skolans inrättning är sådan, att samma ordning af hvarje hans efterträdare *måste* följas?

Hr C. hade i likhet med andra läsare kunnat bemärka, att vi i vår artikel omsorgsfullt undvikit allt, som kunde tydas skolornas lärare och lärarinnor till last. Hr C:s naiva anspråk, att vi bort redogöra för deras undervisningssätt i Helsingfors skola, är också obehörigt. Ty detta hörde icke alls till saken. Skolans undervisningssystem bör i och med dess inrättning vara gifvet. Den ena eller andra lärarens »muntliga» andraganden, tillgripandet af den ena eller andra boken efter hans behag, är något tillfälligt. Det är endast detta tillfälliga, det legat Hr C. om hjertat att få erkändt.

Men då Hr C. börjat sina upplysningar med förklaringen, att Litteraturbladet icke tagit någon kännedom om fruntimmersskolornas inrättning, icke ens vårdat sig om att rådfråga Skolordningen, utan såsom vanligt resonnerat i, hvad det icke känner, och han icke har andra bevis att anföra, än dem han anfört, så är detta ett osminkadt: *hut!* Huruvida detta hans förfarande bevisar ifver, att utreda frågan om fruntimmersuppsfostran och undervisningen, eller vittnar för en ömtålig egenkärlek, må Hr C. sjelf afgöra efter måttet af den vinning, frågans lösning genom Hr C:s artiklar skördat.

J. V. S.

56 PENNINGKRISEN I FINLAND.

Litteraturblad n:o 12, december 1858

Medan i andra länder den så mycket omtalade penningkrisen är lyckligen öfverstånden, och endast dess verkningar mer eller mindre kvarstå i en fortfarande handelskris, har här i Finland denna penningkris infunnit sig först i senare hälften af 1858 under form af allmän penningbrist.

Orsakerna äro för hvar man uppenbara. Under krigsåren var som bekant all utförsel i södra delen af landet hämmad, medan dock en icke obetydlig import fortfor. De medel, som ingått för försålda fartyg, och de af Ryska armén och för Ryska kronans räkning verkställda utbetalningar, uppehöll dock penningetillgången isynnerhet i Sydfinland. I det inre att landet var redan då penningbrist. Missvexten 1856 förde ungefär tre millioner rubel silfver ur landet; nödvändigheten af likvidera utländska handelsskulder erfordrade nya penningremisser till okänt belopp; exporten var, under kriget hämmad, uppgick också 1856 icke till vanligt belopp; 1857 var handeln redan besvärad af den annalkande krisen, och innevarande år har i följd af densamma exporten varit inskränkt och litet lönande och fraktförtjensten nära ingen. Härtill kan läggas, att landets skeppsrederier efter krigets slut